

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ПРОБАЦІЇ
НА ЗАСАДАХ ГЕНДЕРНОЧУТЛИВОГО ПІДХОДУ
У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**

Марина ТКАЧЕНКО

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

kh_juven@ukr.net

З розвитком зовнішньої та внутрішньої кримінально-виконачої політики в Україні, відповідно до міжнародних зобов'язань, одним із невід'ємних компонентів сталого розвитку держави стає погодження законодавчої бази та практики виконання покарань в Україні з європейськими стандартами.

Процеси модернізації служби пробації, розбудови системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх правопорушників та формування орієнтованого на потреби людини гендерночутливого пенітенціарного простору розпочалися із прийняттям у 2015 р. Закону України «Про пробацію». Сьогодні ці процеси зумовлюють розгортання доволі нового напрямку діяльності служби пробації – соціально-виховної роботи з неповнолітніми підлітками, які перебувають у конфлікті з законом.

Сучасні зміни суспільної свідомості, пов'язані з втіленням ідей гендерної рівності і недискримінації, відіграють чи не найважливішу роль у становленні концепції такої роботи, хоча і відбуваються повільно та мозаїчно, не зважаючи на вже затверджене законодавче підґрунтя (Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року тощо).

У цьому контексті одним із сучасних викликів суспільства постає подолання гендерних стереотипів у соціально-виховній роботі фахівців служби пробації з неповнолітніми, а, відповідно, й питання впровадження гендерночутливого підходу у систему перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів. Це потребує кардинальної зміни підходу до викладання у системі неперервної освіти.

Аналіз наукової літератури показав, що конструкт «гендерночутливий підхід» залишається малодослідженим, як і особливості застосування такого підходу у роботі з неповнолітніми з делінквентною та кримінальною поведінкою. Треба зауважити, що на разі бракує й таких концептуальних досліджень, предметом, методологією та методами яких є гендерночутливі практики у сфері кримінальної юстиції та наглядової пробації щодо неповнолітніх правопорушників [1, с. 51]. Вивчаючи практику діяльності системи пробації, можемо стверджувати, що в Україні відбувається спорадичне впровадження гендерноорієнтованих елементів й бракує вироблення єдиного гендерночутливого підходу, зокрема у сфері соціального виховання неповнолітніх правопорушників та відповідної підготовки фахівців.

Перші кроки із впровадження гендерночутливого підходу у систему неперервної освіти працівників служби пробації здійснені освітянами у 2017 р. у Харківському регіоні, де реалізовано проєкт «Гендерно відкритий університет»,

метою якого є забезпечення процесу гендерної просвіти працівників соціальної сфери, підвищення рівня їх гендерної грамотності та культури [2, с. 4].

Гендерночутливий підхід у роботі фахівців служби пробації із неповнолітніми правопорушниками це, перш за все, робота із відповідним асоціальним стереотипним життєвим сценарієм, стереотипністю наслідування протиправної гендерної ролі та робота із проблемними стереотипними кейсами.

Гендерночутливий підхід – це професійна взаємодія з людиною незалежно від її статі, яка орієнтована на роботу з неконструктивними гендерними стереотипами, що заважають особі вийти зі складних життєвих обставин [2, с. 5].

З розвитком пробації в останні роки розроблені методичні рекомендації для фахівців пробації, освітні тренінги, впроваджено у роботу із неповнолітніми правопорушниками пробаційні програми з методиками гендерно орієнтованої роботи.

Перспективним напрямом дослідження порушеної проблеми вважаємо узагальнення досвіду діяльності «Гендерного відкритого університету» у царині реалізації гендерночутливого підходу до підготовки фахівців соціально-правової сфери у межах неперервної освіти.

Література

1. Ткаченко М. Є. Концептуалізація гендерночутливого підходу до соціального виховання неповнолітніх правопорушників в умовах реформування пенітенціарної системи в Україні. *Гендерна політика очима української молоді: матеріали підсумкової конференції XII Регіонального наукового конкурсу молодих вчених*, 11 груд. 2018 р. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. С. 50–60.
2. Гендерночутливий підхід у роботі з вразливими верствами населення у соціально-правовій сфері: навчально-методичний посібник / упоряд. Анголенко В. В., Рассказова О. І., Ткаченко М. Є. та ін. ; за заг. ред. Т. В. Отрошко. Харків: ХГПА, 2017. 78 с.

АДАПТАЦІЯ АБІТУРІЄНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зоряна УДИЧ

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,

u-z@ukr.net

Надання якісних освітніх послуг у закладі вищої освіти передбачає створення зручного, гнучкого, доступного, ефективного, безпечного, інформативного, ресурсного освітнього середовища. Саме філософія людиноцентризму у закладі вищої освіти дозволяє реалізувати заявлені аспекти середовища та подолати гендерні стереотипи, адже: «політика людиноцентризму позбавляє від спрощень конкретної людини, яка ніколи, в силу своєї унікальності, не може поміститися в будь-які логічно визначені схеми й конструкції» [1].

Найперше, у документації та культурі закладу вищої освіти мають відобразитися ідеї і принципи інклюзії. До прикладу, у Положенні про організацію освітнього процесу доцільно ввести окремий розділ «Організація інклюзивного